

Jan Mielżyński, Mariusz Kwiatkowski

"Niedopasowanie. Kwalifikacje a rynek pracy w Lubuskim Trójmieście", red. nauk. Mariusz Kwiatkowski, Zielona Góra 2008 : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 177-180

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jan Mielżyński

recenzja książki: **Mariusz Kwiatkowski** (red. nauk.), *Niedopasowanie. Kwalifikacje a rynek pracy w Lubuskim Trójmieście*, Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2008, s. 223.

Na lubuskim rynku wydawniczym ukazała się cenna publikacja w formie raportu z badań jakie przeprowadzili naukowcy i studenci z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Zielonogórskiego w ramach projektu „Lubuskie Trójmiasto- kwalifikacje a rynek pracy”. Warto podkreślić, że tego typu badanie podjęto w naszym województwie po raz pierwszy.

Jak piszą autorzy we „*Wstępie*”; „Celem (tego projektu) było ustalenie stopnia powiązania kwalifikacji z potrzebami lokalnego rynku pracy”(s.7). Podjęcie tego problemu badawczego uzasadniono tym, że „System kształcenia w Polsce słabo jest powiązany z funkcjonowaniem sfery gospodarczej i stanowi to poważną przeszkodę dla rozwoju nowoczesnej, opartej na wiedzy, gospodarki, osłabia jej produktywność i konkurencyjność a także utrudnia elastyczne reagowanie na zmiany dokonujące się na rynku pracy” (s.7).

Autorzy powołują się w uzasadnieniu podjęcia problemu badawczego na „Lubuską Strategię zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia” wg. której istnieje potrzeba koordynacji działań na rzecz poprawy sytuacji na rynku pracy. A jednym z jego mankamentów jest „niedopasowanie” kwalifikacji uzyskiwanych w ramach systemu kształcenia zawodowego a zapotrzebowaniem na pożądane kwalifikacje przez pracodawców lubuskich firm.

Badania przeprowadzono na obszarze tzw. Lubuskiego Trójmiasta, czyli w Zielonej Górze, Nowej Soli i Sulechowie oraz innych miejscowościach należących do powiatu zielonogórskiego-ziemskiego i grodzkiego oraz nowosolskiego.

Raport składa się z **Wstępu**, siedmiu rozdziałów, **Zakończenia oraz Wykazu literatury**. Sześć z rozdziałów jest sprawozdaniem z przeprowadzonych badań i prezentacją ich wyników, a siódmy jest próbą podsumowania badań.

W pierwszym rozdziale, autorstwa Joanny Frątczak-Muller - „*Potrzeby i perspektywy lokalnego rynku pracy*”, zaprezentowano diagnozę potrzeb i perspektyw lokalnego rynku pracy oraz strategię pracodawców w odniesieniu do koordynacji zagadnieniami popytu i podaży na kwalifikacje pracownicze. Autorka po analizie wyników badań dochodzi do konkluzji, że w Lubuskim Trójmieście, niestety nie funkcjonuje właściwa współpraca między systemem kształcenia, pracodawcami i instytucjami usług rynku pracy w oczekiwany przez zakresie. Ponadto barierami w tej współpracy – jak pisze autorka- „ (...) są brak wiedzy na jej temat wśród pracodawców, brak elastyczności instytucji oświatowych i nieświadomienie sobie jej potrzeby” (s.46).

Rozdział drugi, „*Sytuacja zawodowa i kwalifikacje mieszkańców*”, którego autorami są: Anna Mielczarek-Żejmo i Krzysztof Lisowski, poświęcony jest analizie społecznej mieszkańców Lubuskiego Trójmiasta, diagnozie poziomu wykształcenia i przygotowania zawodowego jego mieszkańców. Na tym tle autorzy podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie – czy sprzyjają one koordynacji kwalifikacji z potrzebami rynku pracy? Autorzy wyciągając wnio-

ski z badania piszą o tym, że (90,7%) mieszkańców Trójmiasta jest zadowolona z obecnej pracy, około (80%) uważa, że nie straci w najbliższym czasie pracy, występuje dość dobry poziom wykształcenia i struktura zawodowa, ale niski poziom znajomości języków obcych. Mieszkańcy preferują pozytywne wartości w odniesieniu do pracy m.in. takie jak: pracowitość (68,5%), uczciwość (42,1%), fachowość (38,3%). Charakterystyczne dla tego terenu jest to, że (51,7%) respondentów nie pracuje w wyuczonym zawodzie. Respondenci postrzegają rynek pracy jako otwarty i dający możliwość zatrudnienia. Za granicę do pracy chce wyjechać tylko (18,1%). Stosunek do podnoszenia kwalifikacji nie jest jednoznaczny a udział w organizowanych szkoleniach zawodowych nie napawa optymizmem. Jednak po lekturze tego rozdziału można dojść do wniosku, że obraz społeczno-zawodowy mieszkańców Trójmiasta na jest ogólnie pozytywny.

Rozdział trzeci- „*Plany i oczekiwania zawodowe uczniów i studentów*”, przygotowały Dorota Szaban i Beata Trzop, na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych wśród uczniów ostatnich klas wszystkich typów szkół ponadgimnazjalnych oraz studentów ostatnich i przedostatnich lat studiów. Na tej podstawie podjęto próbę diagnozy potrzeb i planów zawodowych absolwentów wspomnianych szkół i uczelni. Ponadto autorki rozdziału prezentują wyniki badań oraz próbują odpowiedzieć na postawione pytania badawcze – w jakim stopniu i zakresie świadomość i strategie respondentów służą koordynacji ich kwalifikacji z potrzebami rynku pracy? Wynik tych dociekań badawczych nie jest optymistyczny. Stwierdzono w podsumowaniu, że „badania ujawniają niedopasowanie kwalifikacji uczniów i studentów wkraczających na rynek pracy, do wymogów przez ten rynek stawianych”(s.121). Głównymi przyczynami tego stanu rzeczy są: „nieracjonalne decyzje uczniów i niezgodne z oczekiwaniami praktyki instytucji edukacyjnych” (s.121).

W kolejnym, czwartym rozdziale „*Bezrobotni absolwenci na rynku pracy*”, którego autorem jest Joanna Róg-Ilnicka, dokonano diagnozy sytuacji bezrobotnych absolwentów szkół z Lubuskiego Trójmiasta oraz podjęto próbę odpowiedzi na pytania o ich plany zawodowe i oczekiwania wobec urzędów pracy i pracodawców. Z przedstawionych analiz wynika, że absolwenci nie pozostają biernymi na swoją sytuację zawodową, chcą się szkolić, przekwalifikować i podejmują różne próby zdobycia pracy. Postulat jaki zgłaszają badacze pod adresem systemu edukacji, to lepsze przygotowanie przez szkoły uczniów do radzenia sobie na rynku pracy w warunkach gospodarki rynkowej i zwiększenie ilości godzin na zajęcia praktyczne oraz praktyki zawodowe celem lepszego przygotowania uczniów i studentów do przyszłej pracy.

Rozdział piąty, „*System uzyskiwania kwalifikacji zawodowych*” został opracowany przez Elżbietę Kołodziejską. Autorka podejmuje w nim próbę scharakteryzowania systemu uzyskiwania kwalifikacji, jaki funkcjonuje w Trójmieście Lubuskim i odpowiedzi na pytanie, czy system ten sprzyja koordynacji edukacji z potrzebami rynku pracy? Konkluzja z przeprowadzonych badań jest taka, że „mimo wielu starań większości placówek edukacyjnych jest wiele trudności, które uniemożliwiają pełną koordynację edukacji z rynkiem pracy” (s. 180). Wśród nich autorka wylicza: niedosyt informacyjny, braki finansowe i niedoskonałość systemu kształcenia zawodowego, obniżenia jego prestiżu, zbyt późna orientacja zawodowa.

Elżbieta Papiór w rozdziale szóstym, „*Oferta edukacyjna szkół wyższych*”, podjęła próbę ustalenia na podstawie przeprowadzonych badań, na ile oferta edukacyjna szkół wyższych jest zgodnie z potrzebami lokalnego rynku pracy. Autorka dochodzi do wniosku, że oferta edukacyjna wyższych szkół Lubuskiego Trójmiasta jest zróżnicowana i dynamiczna. Jest ustawicznie modyfikowana pod potrzeby rynku pracy. Zmieniają się też programy nauczania pod wpływem sygnałów od studentów i pracodawców. Dobrze jest przygotowanie absolwentów do wejścia na rynek pracy. Wśród zainteresowanych dużą popularnością cieszą się praktyki zawodowe, które pozwalają często nawiązać kontakt z przyszłym pracodawcą. Zdaniem badaczy lepszy powinien być przepływ informacji między uczelniami a pracodawcami i odwrotnie.

Autorem rozdziału siódmego - „*Od niedopasowania do koordynacji*”, jest Mariusz Kwiatkowski. Spełnia on rolę podsumowującego diagnozy i płynące z nich wnioski, tym bardziej, że autor tego rozdziału był kierownikiem badań i redaktorem omawianego opracowania. Końcowa konkluzja jest taka, że w Lubuskim Trójmieście występuje niedopasowanie kwalifikacji ze zmieniającymi się potrzebami pracodawców. Poprawa sytuacji wymaga tworzenia i praktykowania wspólnych reguł współdziałania między wszystkimi podmiotami zainteresowanymi dopasowaniem kwalifikacji ze zmieniającymi się potrzebami pracodawców na rynku pracy. Autor zgłasza ciekawą propozycję utworzenia ośrodka („Biura Edukacji Zawodowej”), który służyłby takiej współpracy i mogłoby powstać np. przy organizacji pracodawców. Pomysł ten jest o tyle ważny, że zmiany w zakresie elastycznego dostosowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy są nie tylko potrzebne, ale i jak pokazały badania, możliwe do przeprowadzenia.

W „*Zakończeniu*” autorzy zachęcają do dalszych badań nad tym ważnym dla edukacji i pracodawców problemem oraz wskazują na kierunki tych badań oraz liczą na debatę publiczną nad diagnozami i wnioskami przedstawionymi w Raporcie.

Recenzowane opracowanie jest ważną pozycją nie tylko na rynku wydawniczym województwa lubuskiego, ale z pewnością spotka się z zainteresowaniem badaczy i zainteresowanych problemami dostosowania kwalifikacji do wymagań rynku pracy, instytucji edukacyjnych, organizacji pracodawców, instytucji kreujących politykę zatrudnienia i za nią odpowiedzialnych, a więc samorządów lokalnych, zainteresowanych pracodawców oraz aktorów gry rynkowej: uczniów, studentów i pracowników oraz bezrobotnych.

Wyniki przeprowadzonych badań i przedstawione wnioski dotyczące niedopasowania kwalifikacji z potrzebami rynku pracy, powinny zainteresować także nauczycieli szkół i pracowników naukowych- w tym wykładowców i teoretyków- upowszechniających problemy teoretyczne pracy a także badaczy tego problemu.

Opracowanie może być przydatne także dla studentów przygotowujących prace licencjackie i magisterskie, jako pewien wzór jak prowadzić działania badawcze, jak je opisywać i formułować oraz w jaki sposób prezentować (graficznie i nie tylko), zebrane dane oraz wnioski. Opracowanie powinno zatem trafić do aktywnego wykorzystania i może być inspiracją do dalszych dociekań naukowych już na większym obszarze badawczym lub cząstkowym do których autorzy Raportu zachęcają.

Na koniec warto podkreślić bardzo dobrą współpracę- jak podkreślają autorzy – między uczestnikami badania: Organizacją Pracodawców Ziemi Lubuskiej, Uniwersytetem Zielonogórskim, władzami Zielonej Góry, Nowej Soli, Sulechowa oraz władzami powiatu zielonogórskiego i nowosolskiego w ramach realizacji tego projektu badawczego, finansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa. Celem tego projektu jak wspomnieliśmy na początku recenzji, jest wzmocnienie efektywności instytucji działających na rzecz rynku pracy Lubuskiego Trójmiasta, określenie potencjału zawodowego jego mieszkańców i ustalenie kierunków kształcenia, które odpowiadać będą potrzebom rynku pracy. Efekty jakie w realizacji zamierza się uzyskać to przede wszystkim: pełny obraz kwalifikacji zawodowych mieszkańców Lubuskiego Trójmiasta, pełna oferta szkół ponadgimnazjalnych i wyższych wraz z propozycją zmian, zgodnie z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy, organizacja szkoleń a realizacja tego projektu ma się przyczynić pośrednio do wzrostu przedsiębiorczości, zmniejszenia poziomu bezrobocia, ograniczenia emigracji zarobkowej, dostosowania oferty szkół do potrzeb lokalnych pracodawców.

Należy mieć nadzieję, że współpraca między władzami województwa, organizacjami pracodawców, szkołami i uczelniami oraz instytucjami rynku pracy, przyniesie w przyszłości postulowany przez badaczy efekt w postaci elastycznego dopasowania kwalifikacji do ciągle zmieniających się wymagań rynku pracy.